

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

177

Vragen van de leden **Jasper van Dijk** en **Smits** (beiden SP) aan de minister en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Van Bijsterveldt-Vliegenthart, over *voortgaande (bestuurlijke) fusies in het onderwijs*. (Ingezonden 27 juli 2009)

1
Wat is uw oordeel over het feit dat er – ondanks uw oproep tot terughoudendheid – tenminste nog zeventien (bestuurlijke) fusies gaande zijn in het onderwijs?¹

2
Erkent u dat uw oproep aan schoolbesturen om in de komende periode zeer terughoudend te zijn met fusievoornemens en geen onomkeerbare stappen te zetten tot het wetsvoorstel fusietoets in het parlement is behandeld, niet het gewenste effect heeft?²

3
Bent u bereid per direct een fusiestop in te stellen totdat er een wettelijke fusietoets is vastgesteld, overeenkomstig de motie van de leden Jasper van Dijk en Depla van september 2008³? Kunt u uw antwoord toelichten? Zo nee, op welke wijze waarborgt u de keuzevrijheid van ouders en leerlingen zolang er nog geen fusietoets is?

4
Bent u in gesprek gegaan met de fuserende scholen die in oktober vorig jaar aan u zijn gemeld, aangezien een aantal daarvan nog steeds bezig is met fusies? Zo ja, wat zijn hun argumenten om door te gaan met de fusie? Zo nee, wilt u dit alsnog doen?⁴

5
Bent u bereid in gesprek te gaan met de schoolbesturen die betrokken zijn bij de zeventien lopende fusies en wilt u hen oproepen geen nieuwe stappen te zetten zolang de fusietoets nog niet in werking is getreden? Zo nee, waarom niet?

6
Is het bekend hoeveel andere fusies er nog lopen, wat de argumenten voor de fusies zijn en in hoeverre is voldaan aan uw dringende oproep om te handelen in de geest van de fusietoets zolang deze nog niet in werking is getreden?⁵ Zo ja, kunt u deze informatie verschaffen? Zo nee, bent u nu wel bereid dit op korte termijn te onderzoeken en daarbij te betrekken of de (financiële) autonomie een stimulans is voor voortgaande (bestuurlijke) schaalvergroting?

7
Heeft u al een aanvraag ontvangen voor de fusie tussen het Regio College en het Horizon College in

Noord-Holland, waardoor een Regionaal Opleidingscentrum ontstaat met 21.000 deelnemers? Zo nee, hoe verklaart u dat de ingangsdatum van de bestuursoverdracht gepland staat op 1 januari 2010? Zo ja, hoe oordeelt u over deze aanvraag in het licht van uw visie op schaalvergroting?⁶

8
Deelt u de mening dat het van groot belang is haast te maken met het wetsvoorstel voor een fusietoets? Wanneer bent u voornemens deze aan de Kamer te zenden?

9
Betrekt u in uw wetsvoorstel verdergaande maatregelen tegen schaalvergroting, zoals de mogelijkheid voor een school om uit een schoolbestuur te stappen, invoering van een kleinschaligheidsbonus, een ruimere vergoeding voor ondersteuning van kleine besturen en het vaststellen van een maximum aantal leerlingen per school? Zo nee, bent u bereid deze maatregelen alsnog te overwegen?

¹ Inventarisatie door de SP van lopende fusies, juli 2009.

² Brief aan schoolbesturen, 12 januari 2009.

³ Kamerstuk 31 135, nr. 11.

⁴ Aanhangsel Handelingen, nr. 851, vergaderjaar 2008–2009.

⁵ Brief aan schoolbesturen, 12 januari 2009.

⁶ Nieuwsbrief Horizon en Regio College.

Antwoord

Antwoord van minister **Plasterk** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 30 september 2009)
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 3757

1

Zoals u kunt opmaken uit mijn oproep aan besturen van de onderwijsinstellingen terughoudend om te gaan met fusievoornemens, vinden wij het in principe niet wenselijk dat er fusies plaatsvinden nog voor de invoering van een fusietoets. Begin dit jaar hebben de bewindslieden van OCW daarom in een brief aan alle onderwijsinstellingen een moreel appèl gedaan om terughoudend te zijn met fusievoornemens en geen onomkeerbare stappen te zetten. Deze oproep lijkt effect te hebben. Van een aantal voornemens is inmiddels afgezien of is er sprake van uitstel zoals de lijst van de SP-fractie zelf ook al aangeeft. Ook is het aantal lager dan in het voorgaande schooljaar; toen was er sprake van 26 bestuurlijke of institutionele fusies. Overigens kunnen er in sommige gevallen goede redenen zijn die scholen aanleiding geven tot fuseren, bijvoorbeeld als één van de betreffende scholen dreigt om te vallen.

2

Zie mijn antwoord op vraag 1.

3

Voor bestuurlijke fusies is het, gelet op de vigerende wetten, niet mogelijk een fusiestop in te stellen. Totdat het wetsvoorstel voor een fusietoets in het onderwijs is aangenomen en in werking is getreden ontbreekt een juridische titel om die fusies te verbieden. Ook achten wij een algehele fusiestop niet wenselijk, omdat bestuurlijke fusies in bijzondere omstandigheden in het belang van deelnemers kunnen zijn. In het primair onderwijs is er geen wettelijke basis voor een rem op institutionele fusies. Wel hebben ouders en leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs via de medezeggenschap een instemmingsrecht als het gaat om fusies. In verband met onze oproep tot terughoudendheid begin dit jaar zijn de onderwijsinstellingen zich

goed bewust van het belang van een zorgvuldig besluitvormingsproces waarbij de belanghebbenden voldoende inspraak hebben. Overigens is het de verwachting dat institutionele fusies zich in het primair en voortgezet onderwijs voornamelijk zullen voordoen als de continuïteit van een school in het gedrang komt.

Een stop op institutionele fusies voor de BVE-sector is niet nodig nu per 20 mei jongstleden de ministeriële regeling fusie- en splitsingstoets BVE in werking is getreden. Hiermee zijn wij tegemoet gekomen aan een breed in de Kamer levende wens om een halt toe te roepen aan verdere fusies in de BVE-sector. De regeling kent een restrictieve inhoud: «nee, tenzij...». Alleen in het uiterste geval, wanneer de continuïteit van BVE-instellingen in het geding is, kan een fusie worden toegestaan. Dit onder de voorwaarden dat keuzevrijheid en variëteit (minimaal een breed dekkend aanbod van beroepsopleidingen voor de regio) zo goed mogelijk zijn gewaarborgd.

4

Met een aantal onderwijsinstellingen die hebben gemeld voornemens zijn te fuseren, is de afgelopen maanden contact geweest. Hierbij is bij de besturen steeds aangedrongen waar mogelijk de fusie uit te stellen totdat de fusietoets is ingevoerd. In een aantal gevallen wordt hieraan gehoor gegeven. Zoals aangegeven is dit echter niet altijd mogelijk of wenselijk.

Ten aanzien van het Horizon College en het Regio College kunnen wij u mededelen dat geen formele fusieaanvraag is ontvangen. Er zijn contacten geweest tussen mijn ambtenaren en bestuurders van beide instellingen. Zo heeft er reeds op 11 februari 2009 een overleg plaatsgehad op mijn ministerie waarin ons restrictieve standpunt is uitgedragen. Daarna heeft er meerdere malen telefonisch contact plaatsgevonden tussen ons departement en de twee instellingen waarin dit restrictieve standpunt is herhaald. Met de publicatie van voornoemde regeling voor de BVE-sector is een hoge drempel opgeworpen voor institutionele fusies.

5

Naar aanleiding van onze oproep tot terughoudendheid in januari 2009

hebben diverse schoolbesturen zich het afgelopen half jaar geroepen gevoeld hun fusievoornemens, ook daar waar niet verplicht, te melden. Met deze besturen is het nodige uitgewisseld over de eventuele mogelijkheden de fusie uit te stellen. In het geval ons de komende tijd signalen bereiken over nieuwe fusievoornemens waarvan de noodzaak ontbreekt of onduidelijk is, gaan wij, indien daartoe aanleiding is, met de betrokkenen de dialoog aan. Daarbij nemen wij wel de bestuurlijke autonomie van de onderwijsinstellingen op dit vlak in acht.

6

In het primair onderwijs geldt momenteel geen meldingsplicht voor voorgenomen institutionele of bestuurlijke fusies; er is dan ook geen zicht op het aantal fusievoornemens in deze sector.

In het voortgezet onderwijs en de BVE-sector, waar wel een meldingsplicht geldt voor institutionele fusies, is na het versturen van onze brief aan de schoolbesturen nog geen formele aanvraag ingediend. In het voortgezet onderwijs is een aantal signalen dat er voornemens in een vroeg stadium bestaan tot institutionele fusies. Deze voornemens hebben evenwel nog niet tot een concrete aanvraag geleid (uiterste indieningsdatum van een fusieaanvraag is 1 november 2009 voor een fusie per 1 augustus 2010 voor het voortgezet onderwijs). Voor een tweetal splitsingen van scholen is inmiddels wel al een aanvraag ingediend. Hierdoor ontstaan er een aantal kleinere scholen. Voor het realiseren van een instellingsfusie of -splitsing is instemming van ouders en leerlingen vereist. Op bestuurlijk vlak zijn ons in het voortgezet onderwijs enkele fusievoornemens bekend. Aangezien hiervoor op dit moment geen meldingsplicht geldt en ook geen voorgeschreven ingangsdatum bestaat er weinig zicht op het aantal voorgenomen bestuurlijke fusies in deze sector.

In het hoger onderwijs is sprake van één voorgenomen fusie. De Stenden Hogeschool heeft melding gedaan van haar voornemen om dit jaar de bestaande samenwerking (vanaf 1 januari 2008) tussen de Christelijke Hogeschool Nederland en de Hogeschool Drenthe te willen intensiveren in de vorm van een

(verdere) bestuurlijke fusie en een instellingsfusie. Met de instelling wordt momenteel overleg gevoerd over dit voornemen.

Zoals toegezegd in de brief van 28 november 2008 over de menselijke maat in het onderwijs (Kamerstukken 2008–2009, 31 135, nr. 16)

onderzoeken wij in hoeverre de huidige bekostigingsstelsels prikkels bevatten die de schaalvergroting bevorderen. In dit onderzoek is ook aandacht voor de door besturen opgevoerde aanleidingen tot de fusies die in het recente verleden hebben plaatsgevonden. Het kan hier zowel gaan om financiële prikkels als om andere zwaarwegende redenen. Wij zullen u te zijner tijd informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

7

Zie het antwoord op vraag 4. Uit de publicatie van de regeling kunt u afleiden dat wij een restrictief beleid voeren ten aanzien van fusies in de BVE-sector.

8

Zoals toegezegd tijdens de begrotingsbehandeling is het wetsvoorstel met spoed tot stand gebracht. Het wetsvoorstel is onlangs aan u aangeboden.

9

Het wetsvoorstel zal zich richten op dat wat in de motie Depla en Van Dijk is gevraagd, te weten een fusietoets. Uw Kamer is reeds gemeld dat de Onderwijsraad advies zal uitbrengen over varianten van opting out (in de PO en VO). Daarnaast zal een onderzoek worden gedaan naar het bestaan van prikkels tot schaalvergroting in het onderwijs.